

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני א' שבט תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין מא.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף ז'.
מוסר: דבר בעיתו פרק ב' מ"ודע עוד" עד "ואל יפלא בעיניך".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

שקע בקיר רשות היחיד הפונה לרשות הרבים - רשות הרבים או רשות היחיד?

רשות היחיד; אך אף להסוברים שאינו רשות היחיד, אסור מדרבנן להעביר ממנו חפץ לרשות הרבים. וחור הנמוך מעשרה טפחים - יש אומרים שדינו כחור הגבוה מעשרה טפחים; ויש אומרים שדינו כרשות הרבים, כיון שמחמת גובהו מרבים בני רשות הרבים להשתמש בו, ומשום כך נמנעים בני רשות היחיד מלהשתמש בו, והריהו אפוא טפל לרשות הרבים.

[שו"ע שמה, ד, משנ"ב ט-י, ושעה"צ מ; ביאורים ומוספים דרשו, 12]

קיר של רשות היחיד הצמוד לרשות הרבים, ויש בו חור, גומחה, או שקע, המפולשים לרשות היחיד, הרי הם נחשבים כרשות היחיד, ואף אם הם מפולשים גם לרשות הרבים. ולכן אסור להעביר חפץ מרשות הרבים אל החור. אולם, כאשר החור מפולש גם לרשות הרבים - לדעת אחרונים רבים אסור מדרבנן להעביר אליו חפץ מרשות היחיד, ויש חולקים. וחור ששטחו פחות מארבעה על ארבעה טפחים - נחלקו ראשונים אם הוא

הדף היומי בהלכה

האם כל רשות היחיד 'עולה עד הרקיע'?

מנקודת הסיום העליונה של המחיצות; ואינה עולה בקו אלכסוני כהמשך לשיפוע המחיצות. ורשות היחיד שאינה על פני האדמה, אלא בחפירה שעומקה עשרה טפחים, ושטחה ארבעה על ארבעה טפחים - יש שנראה מדבריהם שאינה עולה עד לרקיע; ויש שכתבו שדינה כדן שאר רשות היחיד.

[שו"ע שמה, ה, ומשנ"ב יב; ביאורים ומוספים דרשו, 13 ו-15;

חזו"א או"ח קח, ד, וראה עבו"ק ג, א, נב]

חכמינו ז"ל אמרו: "רשות היחיד עולה עד לרקיע", דהיינו שכל החלל שמעל לרשות היחיד, עד הרקיע, נחשב לרשות היחיד. ולדוגמה: עמוד שגובהו יותר מעשרה טפחים, העומד ברשות היחיד - ושטחו פחות מארבעה על ארבעה טפחים, כך שמצד עצמו אינו נחשב לרשות היחיד - הריהו רשות היחיד, והמעביר חפץ מרשות הרבים אל ראש העמוד, עובר באיסור דאורייתא של 'הוצאה'. ורשות הרבים שמחיצותיה משופעות - הריהו עולה עד לרקיע בקו ישר

הדף היומי בהלכה

כלי הנמצא ברשות הרבים האם דינו כרשות היחיד?

אולם, כלי בגודל זה הנמצא בכרמלית, למרות שהוא כלי, הריהו נחשב ככרמלית, מחמת שהוא טפל לשטח שהוא עומד על גביו ונחשב כמותו. וכלי בגודל זה שחיברוהו לקרקע - דינו כקרקע לכל דבר, דהיינו, שאם שטחו ארבעה על ארבעה טפחים, הריהו כרמלית גם כשהוא נמצא ברשות הרבים; ואם שטחו פחות מארבעה על ארבע טפחים, הריהו מקום פטור.

[שו"ע שמה, ו, ומשנ"ב יג וטז, ושעה"צ יד, טו ויז]

כלי הנמצא ברשות הרבים: אם שטחו הפנימי ארבעה על ארבעה טפחים, וגובהו עשרה טפחים - הריהו רשות היחיד לכל דבר, דהיינו שתוך הכלי, ועל גבי דפנותיו, והחלל שמעליהם עד הרקיע - הם רשות היחיד. ואם שטחו פחות מארבעה על ארבעה טפחים, או שגובהו פחות מעשרה - אינו נחשב כ'כרמלית' ולא כ'מקום פטור', כיון שבכלי המטלטל לא נאמרו דינים אלו של כרמלית ומקום פטור; ולפיכך, הכלי טפל לרשות הרבים, ונחשב כמותו.

וכך עבדה המזימה: כל אחד מאותם בחורים, בנפרד, קשר שיחה סתמית כביכול עם המתמיד, ונתן לו להבין שבעצם הוא לא לומד מספיק. הרי אפשר לישון מאוחר יותר. אפשר לקום מוקדם יותר...

מה אפשר ללמוד מהפתגם הבולגרי: "עבורך זו אבן קטנה, עבור הצפרדע זה הר?" - מעשה אמיתי שאירע באחת הישיבות

עוד פעם לשחק במשחקים מסוכנים כאלה.

ככל הדברים האלה סיפר אחד מראשי הישיבות שליט"א להרה"ג רבי משה אליעזר וכטפוגל שליט"א מח"ס 'שיח שפתותינו'. הרקע לסיפור היה השתתפותו של הרב וכטפוגל בכינוס רבנים וראשי ישיבה, במהלכו השמיע דרשן בדיחה שגרמה לחלק מהנוכחים לצאת החוצה במחאה.

ניגש הרב וכטפוגל לאחד מאלו שעזב במחאה וביקש להבין על מה חרי האף הזה? הלא גם הדרשן אמר זאת רק כבדיחה. "נניח שהבדיחה לא מוצלחת, אבל זו נותרת בדיחה?" בתגובה סיפר לו אותו ראש ישיבה את אשר התרחש בישיבתו עם הבחור המתמיד, ואת הגדרתו הקולעת של הרופא הבולגרי - "עבורך זו אבן קטנה, עבור הצפרדע זה הר".

"את הבדיחה של הדרשן", סיים ראש הישיבה, "לא מבינים לעומק אלא אלו הנפגעים ממנה. אז נכון שעבורך זו בדיחה, אבל עבורם זה חרב נעוץ בליבם. וכאשר אתה מוציא משהו מפיק, המדד חייב להיות השומע, ולא האומר". אחר הדברים האלה שמח הרב וכטפוגל ימצוא את יסוד הדברים בלשונם הזהב של חז"ל: "אם יאמרו אחרים עליך דבר רע גדול, יהא בעיניך קטן. ואם אמרת על אחרים דבר רע קטן, יהא בעיניך גדול" (ברייאא כלה רבתי פרק שלישי). כי גם אם עבורך זו אבן קטנה, עבור הזולת זה הר.

(הרב ישראל למברגר, מוסף שבת קודש בא תשע"ה)

הוא לא היה רק 'מתמיד', לא רק שקדן, הוא פשוט ישב ולמד ולמד. בסדר, בין הסדרים, ביום ובלילה. והחברים, כמעט כולם העריכו, כיבדו והוקירו, מלבד כמה בודדים שקינאו. ולא בקנאת סופרים, כי אם בקנאת 'רקב עצמות'.

נמנו וגמרו למעט את התמדתו. בחרו בדרך הקלה והקלוקלות של הנמכת הזולת במקום הגבהת העצמי. ולא, הם לא העלו על דעתם שהמניע הוא רוע שהורר חלילה. רק 'קצת ליצנות', מה שנקרא הרחבת הדעת.

וכך עבדה המזימה: כל אחד מהם בנפרד קשר שיחה כמישיח לפי תומו עם המתמיד, ונתן לו להבין שבעצם בעומק העניין הוא לא לומד מספיק. הרי ניתן לשכב מאוחר יותר. הלא אפשרי לקום מוקדם יותר. גם כך היו שעות מנוחתו מצומצמות ומחושבות, אך אם כולם סבורים שיש להוסיף - הוא יוסיף.

מיעט עוד יותר בשינה, מיעט עוד יותר באכילה, והם, יועצי אחיתופל, עוקבים אחריו ומגחכים. בסופו של תהליך לא היה מסוגל לשאת בנטל הלא הגיוני ונזקק לגשת לרופא - רופא ששמע את כל הקורות וביקש לפגוש את החברים.

וכך סיפר להם הרופא: אני במקור מבולגריה. בארץ מולדתי קיים משחק ילדים כזה: אוספים כמה צפרדעים, מניחים אותם על הארץ ומשליכים עליהם אבנים קטנות. הילד שהצפרדע שלו מקפצת לגובה הרב ביותר, הוא המנצח. משחק הילדים הזה הוליד את הפתגם הבא, שבתרגומו החופשי מבולגריה הוא: "עבורך זו אבן קטנה, עבור הצפרדע זה הר".

מה אני רוצה לומר לכם? עבורכם כל המשחק הזה שעשיתם עם המתמיד, זו 'בדיחה'. 'מהתלה'. 'אבן קטנה'. אבל עבורו זה הר. אל תשכחו זאת, ואל תעזו

"במקום להתענות, השקעתי עצמי בהבנת הדקות של סברות הר"ן ועל-ידי זה התפטרתי מהיצה"ר"

מתוך שיחה מיוחדת בענייני שובבי"ם במעונו של הגה"צ רבי שמואל אהרן לידר זצוק"ל | הרב יעקב היילר

מרבתי הקדושים.

"ועוד כתב הרה"ק מאפטא זיע"א בספרו 'אוהב ישראל' (פר' ויחי) וז"ל: '... ועיקר התשובה הוא ע"י תורה תפלה וצדקה כל אחד ואחד כפי יכלתו, ובפרט בלימוד התורה שבע"פ ולברר הלכה בבירור וליבון יפה, בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין ומברר אותן מתוך הקליפות להוציא בולעם מפיהם... כי לימוד תורה שבע"פ בכוונת הלב וביראת שמו ית' הנורא, וכש"כ מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש, וע"י תשובה כראוי מאסף ומייחד כל חלקי הטוב והניצוצין קדישין למקורן ולשורשן לה'..."

"דבר נורא אף איתא ב'ילקוט אוהב ישראל' (עמ' קכב) שהרה"ק מאפטא סיפר פעם: 'כשהייתי אברך רצה היצר הרע לטורדני והתחלתי להתענות, אח"כ התבוננתי וראיתי שעל ידי התעניות הרעב התגבר ובוזה אפשר להיצה"ר לתפוס אחיזה. השקעתי עצמי בהבנת הדקות של סברות הר"ן וע"י נתפטרתי ממנו".

(השיחה המלאה פורסמה ב'המבשר תורני')

האם בדורותינו עלינו להתענות כפי המובא בספרי הקדמונים?

"אמנם בספה"ק הובא בשם האר"י הק' שאחד מיסודות התשובה לתיקון החטאים בימי השובבי"ם, הוא ע"י הצומות והסיגופים, וכך היה נהוג לפנינו מישראל בתקופת שובבי"ם - אולם בדורות האחרונים כבר הורו לנו גדולי החסידות זי"ע שלא טוב הדבר לפני המקום, מחמת חולשת הדורות, אשר התעניות והסיגופים יכולים עפ"י הרוב רק להזיק לעבודת ה'.

"כדאי לעיין גם בדברי הרה"ק רבי אריה ליבוש מאופלא זצ"ל שכתב בספרו: 'הלא ידענו שאלהיו הנביא זכור לטוב בא אל הרה"ק מהר"ר אלימלך מליזענסק וגילה לו, כי בשמים ובמתיבתא דרקיע נפסקה ההלכה שלא יתעסקו בתעניות ובסיגופים כי הדור חלוש, רק יוסיפו לעסוק בתורה ועבודה'. (אוהל אלימלך, אות קע"ב).

"וכן הובא במכתב המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לבנו, בו הוא מזהירו 'שלא יתענה תענית שובבי"ם'. גם הרה"ק ה'תניא' זי"ע כותב במכתבו: 'אך עתה הפעם אגלה דעתי הקטנה אודות הצומות... לא באלה חפץ ה' ולא כן קיבלתי

בחורף תשע"ד הגיע אדמו"ר חשוב מחו"ל לרבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בשעת הצהרים, ואמר לו: רצוני לספר מעשה איך כבודו הציל את קהילתנו...

"בשביל מה צריך הרבה כסף?!" - המילים הפשוטות שהחזירו את השלווה לקהילה

אדם צריך לחיות, צריך לאכול, צריך שתהיה לו דירה. אי אפשר לגור ברחוב. אבל הרבה כסף? מה צריך הרבה כסף? הרי ברגע יכול לא להיות פה. ומה יגיד למעלה, היה לי הרבה כסף? יעשו צחוק ממנו..."

והמשיך האדמו"ר וסיפר למרן: ראיתי שבהשגחה פרטית נשלחו הדברים האלו אלי, היות וקהל עדתי רובם עשירים, והיה אי שקט ומחלוקות רבות ביניהם. עברתי בעצמי מאחד לשני אצל אותם עשירים שבקהילתי עם הספר הנו', ועם כל אחד למדתי דברי מרן הנ"ל."

וסיפר למרן שדבריו הפשוטים עשו על אותם עשירים תקיפים רושם והשפיעו עליהם לסור מהמחלוקת, וכעת שקטו כל המחלוקות ושורת האבה ואחיה בין כל קהל עדתו. ומתוך הכרת הטוב, וכן על מנת שרבינו ידע את ההשפעה העצומה של דבריו, ראה לבוא ולספר לו מעשה זה.

(מזקנים אתבונן אמונה וביטחון א עמ' 112)

בחורף תשע"ד הגיע אדמו"ר חשוב מחו"ל לרבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל בשעת הצהרים ואמר לו: רצוני לספר מעשה איך כבודו הציל את קהילתנו: לפני כשנתיים הגעתי לא"י והצטרפתי לנסוע במונית. נקשרה שיחה ביני ובין נהג המונית, וכשירדתי אמר לי שרצונו להעניק לי ספר. וסיפר לי שזמן מה קודם לכן נסעו במונית שלו נוסעים, שכהכרת הטוב נתנו לו מתנה ספר המביא ד"ת מרבינו - 'מזקנים אתבונן' ח"א, והיות והוא לא בר הכי להסתכל בספרים, חיפש הזדמנות לתת אותו לאדם מתאים, והחליט לתת לי את הספר.

כשעיינתי בספר, סיפר האדמו"ר, ראיתי שכתוב שם הרבה בענין ההתרחקות ממחלוקת, על ויתור ועל בין אדם לחבירו, והכל בצורה פשוטה ברורה מעשית ולא משתמעת לשתי פנים. [ונכון מה שנכתב שם בזה"ל: "אם אחד רב אתך על כסף עד כדי שעלולים להיות שונאים, תן לו: מה איכפת לך? תוותר לו! מוותר לא מפסידים. ואפילו אם המריבה היא על הרבה כסף, אם בגלל זה תהיו אויבים זה לזה, וותר. אדם לא יודע עיתו. היום הוא פה, ברגע אחד יכול לגמור. אז מה זה הרבה כסף? אמנם

פרשת השבוע

לפני כשלושים וחמש שנה הוספתי מרפסת קטנה בביתי ב'אנטוורפן', בכדי לבנות בה סוכה, אחד מן השכנים הגויים הלשין בעירייה שבנתי בלא רשיון ובאו לביתי שוטרים...

גאב"ד העדה החרדית, מרן רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א, מספר על נפלאות ומופתים של הרה"ק ר' יענקל'ה לייזער זצ"ל האדמו"ר מפשעווארסק "לאַת על הַבְּתִים אֲשֶׁר אָתָם שָׁם" (שמות י"ב, י"ג)

הדבר כפשיעה, כיון שכיס המכנסים מכוסה במעיל. כשסיים לספר את דבר המעשה, אמרתי לפניו בהתרגשות שהיום ממש באה לפני שאלה כזאת וכך פסקתי. סיים רבינו שליט"א בצחות ואמר "דאס איז א באבוב'ער מופת..."

מקרה נוסף ארע לפני שנסעתי לארץ ישראל, לחתונת בני שיחי', נכנסתי אליו יחד עם בני החתן, ואמר לי הרבי זצ"ל: "דע לך, שאף על פי שנוהגין החתנים להתענות ביום חופתם, עליך לדעת שאם לא מרגישים טוב - אין צורך להתענות". אחר כך פנה אל בני החתן ואמר לו שלא יתענה. והמשיך לספר שחתנו רבי איצקל ז"ע, נכנס קודם החתונה של בתו הגדולה אל הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע, והורה לו שהכלה לא תתענה.

כשיצאתי מחדרו, קרא לי בחזרה ואמר לי: "גם הכלה שלא תתענה". כמובן שהייתי מתוח מכך מאוד, והרהרתי כיצד לומר למחותן שבתו הכלה לא תתענה. כשהגעתי לארץ ישראל יומיים קודם החתונה, קרא לי המחותן ואמר לי שיש לו דבר חשוב לדבר עמי ביחידות. נבהלתי מכך מאוד, על מה הוא רוצה לדבר עמי? אך כשנפגשתי עמו, אמר לי המחותן שהוא מודאג, כי לבתו הכלה יש אינפקציה בצווארה, והרופא אסר עליה להתענות ביום החופה.

ספרתי לו בהתרגשות את כל הסיפור, שהיה לי עם רבי יענקל'ה שהיה נראה מוזר מקודם, אבל עכשיו נתגלה לי כמה השגחה פרטית וסייעתא דשמיא היתה לו בזה. וסיים רבינו שליט"א ואמר: כשהגעתי חזרה ל'אנטוורפן' סיפרתי הכל לרבי יענקל'ע זצ"ל "און ער האט זיך צולאכט".

עוד רבינו שליט"א: מסתמא סיפר לי כל זאת, מפני שידע שאני דיין ו'מורה הוראה', וביקש להעביר לי מסורה זו שהיתה קבלה בידו, שלפעמים צריכים להורות לאנשים שאינם יכולים לצום - שלא יתענו.

ובדידי הוה עובדא, שפעם בא אלי חתן ביום חופתו לביתי בכדי לקבל הדרכה, ובאמצע הניח את ראשו על השולחן מרוב חולשה וכמעט שנתעלף, ומיד נתתי לו לאכול ולשתות.

(מתוך 'רבינו הגדול אמרו' - מרן רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א)

לפני כשלושים וחמש שנים - מספר הגאב"ד רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א - הוספתי מרפסת קטנה בביתי ב'אנטוורפן', בכדי לבנות בה סוכה. אחד מן השכנים הגויים הלשין בעירייה שבנתי זאת בלא רשיון.

שוטרים הגיעו לביתי ואמרו לי שישלחו ל'אינספקטור' (מפקח) מהעירייה. הלכתי אל רבי יענקל'ה זצ"ל, הלא הוא האדמו"ר הקדוש מפשעוורסק זצ"ל, והזכרתי לפניו את העניין. אמר לי האדמו"ר: "נהנה יש כאן בעירנו אברך אחד, שהוא נכדו של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, תבקש ממנו שכאשר יבוא הגוי, יעמוד הוא בצד, ויסתדר הכל על הצד היותר טוב".

ואכן כך הוה. כשבא ה'אינספקטור' כבר עמד שם האברך ההוא. הלה הוציא מכיסו בקבוק יין ונתן לו. אחר ששתה הגוי פנה ואמר לי: "אם עוד פעם יעשה לך מישוה בעיות - תפנה אלי ואסדר הכל". הוא אף נתן לי את מספר הטלפון שלו, והלך. ויהי לפלא. כעין זה היה לי פעם דבר פלא עם האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל. בהיותי ב'אנטוורפן' הגיעה לפני שאלה במעשה שהיה: יהודי אחד שלח סכום כסף לארץ ישראל על ידי 'שליח', השליח היה שומר חינוס. הלה הכניס את הכסף לכיס מכנסיו, ולפתע שם לב שאי מי הצליח לגנוב ממנו את צרור הכסף.

הסברתי ליהודי שמסתבר, שאם לבש מעיל ארוך ששוליו מכסים את כיס המכנסים - אין זו פשיעה, אך אם לבש מעיל קצר - נחשב הדבר כפשיעה.

באותו יום בו פסקתי את אותו פסק, הגיע הרבי מבאבוב זצ"ל לאנטוורפן ובא לבקר בביתי. בתוך הדברים סיפר מעשה ארוך שאירע ב'גליציה', בבית דינו של הג"ר אריה לייב הורוויץ זצ"ל, אב"ד סטריא ובעל שו"ת 'הרי בשמים'.

הגיעה לפנייהם שאלה בדבר שליח, שהניח במכנסיו סכום כסף גדול של 'חברה' מסוימת, וצרור הכסף נגנב ממנו. בעלי החברה תבעוהו, וקבעו בית דין שאין זו פשיעה. אולם התובעים חזרו וטענו כי מרן החתם סופר ז"ע חייב בכהאי גוונא (עי' שו"ת חת"ס ח"ו"מ ס"י קסח), ואמרו הבית דין, שממנו אי אפשר להביא ראיה, כי הוא דיבר ב'פרשבורג' ששם לבשו מעיל קצר, ולכן שם נחשב הנחת כסף בכיס המכנסים כפשיעה, מה שאין כן ב'גליציה' שם הלכו במעיל ארוך, שוב אין נחשב

האשה שאלה את הגרש"ז אויערבאך זצ"ל איזו קבלה טובה לקבל על עצמה, וזו היתה התשובה: "קחי את כל הילדים לחנות משחקים וקני להם משחק חדש"

ילדים שמחים ורגועים - לומדים יותר ומצליחים יותר

ב. קבעי לך מנהג מהיום והלאה, ללכת לטיול עם הילדים פעם בשבוע למקום טוב לעיניים ונחמד למראה, אשר שם יוכלו להתרענן ולהחליף כוחות חדשים.
ג. למרות מצבך הקשה, נסי להתגבר בכל כוחותיך על רגשות העצב כדי להכניס רוח שמחה בתוך ביתך.
לתמיהתה הרבה של האשה, שהתכוננה לשמוע הוראות לתיקונים וחומרות או סיגופים, הסביר לה הרב: "הרי בוודאי מוכר לכם מאמר הזוה"ק (חלק ב, רעא:): 'ברא מזכה אבא' - שאם הבנים הולכים בדרך הישר, הרי זו זכות גדולה לאב בעולם העליון, היושב שם ומסתכל על בניו ההולכים בדרך אשר ציווה ה'. והמצויאות מוכיחה כי ילדים שהם שמחים ורגועים - לומדים ביתר התמדה ונוהגים יותר בדרך הנכונה, כשאיפת הוריהם ומוריהם, והם מצליחים יותר בכלליות. ובכן, אם תיזהרי לקיים את ההנהגות שהצעת לפניך - הרי יגדלו בניכם נאמנים לה' ולתורתו, ומזה תצא נחת-רוח הכי גדולה לאביהם בעולם העליון, הרבה יותר משאר תיקונים וסיגופים".

(הובא בעלונו של הרב חנניה צ'ולק שליט"א, מתוך 'במעלות קדושים וטהורים')

פעם נכנסה אשה אלמנה אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, והשיחה צערה בפניו, שהנה בימי חיותו של בעלה התאמצה אמנם בכל כוחה לסייע לו ולהקל מעליו, אך מחשבות מטרידות אותה תדיר, כי לו הייתה מתמסרת אליו יותר ומטפלת בו טוב יותר - אולי היה מתאושש ממחלתו והיה נשאר בחיים. וכיון שמחשבות אלו טורדות את מנוחתה עד מאד, החליטה לקבל על עצמה לעשות דבר-מה טוב והגון לעילוי נשמתו, דבר זה תתאמץ לקיים בכל כוחה, ובכך תבוא המנוחה לנפשה. מסיבה זו באה לר' שלמה זלמן, כדי לשמוע מה יצווה לה הגאון שתקבל על עצמה לקיים לעילוי נשמת בעלה.

לשמע הדברים נענה ר' שלמה זלמן ואמר: "דבר נאה הוא מצדך לחפש מה לעשות לעילוי ולטובת נשמת בעלך, כדרך בנות ישראל המקיימות את ההלכה (יו"ד רכז, ט) 'מכבדו בחייו ומכבדו לאחר מותו', אך אם תרצי לעשות דבר טוב באמת, דבר שירבה זכויות לבעלך בעולם העליון יותר מכל זכות בעולם - קיימי נא את שלושת הדברים הבאים:

א. כשתצאי מאון, קחי נא את כל ילדיך אל חנות משחקים, וקני להם משחק חדש לפי בחירתם ולפי הנאותם.

יומא דהילולא

הרבי יצא איתי למרפסת ואמר לי: "מה אתה חושב, שאינני רואה?!". והראה לי איך שהוא מבחין באנשים ממרחק של 15 מטר, בהוסיפו: "מה שאני צריך לראות, אני רואה היטב!"

ליומא דהילולא של האדמו"ר בעל 'באר משה' מאו"רוב זיע"א - א' בשבט תשל"א

רוטשילד בת"א בצד המערבי של השדרה, מתוך מחשבה שאם אכנס לביהמ"ד מכיון זה, לא יבחינו בי בבואי.
"למחרת ביום ראשון כאשר הגעתי להיפרד מהרבי, העיר לי הרבי בתמיהה על כך שאיחרתי לתפילה. הוא אף יצא עמי למרפסת, ואמר לי: 'מה הנך חושב, שאינני רואה?' ואז הראה לי איך שהוא רואה אנשים ממרחק של חמשה-עשר מטר. והוסיף ואמר: 'מה שאני צריך לראות, אני רואה היטב'. והחל להצביע לי על מספר אנשים שהתהלכו ברחוב ממול בית המדרש.
"בשעתו הייתי מלא התפעלות על כך, אך בהמשך התברר לי הדבר ביותר, והוא כפי המסופר על צדיקים מהדורות הקודמים שלמרות שלא ראו בעיניהם, הרי כשנצרכו לכך הייתה להם סייעתא דשמיא מיוחדת שיוכלו לראות ולצפות אף למרחוק, מה שאין המוח יכול להשיג".

סיפר מקורבו ואיש אמונו של הרבי מאו"רוב זצ"ל, הג"ר יהודה לנדאו שליט"א רב שכונת צפון ת"א, בתוך שיחה רווית גילויים על דמותו הפלאית של רבו זצ"ל (עם הרב יעקב היילר; התפרסמה ב'המבשר תורני'):

"כידוע היה הרבי סגי נהור ל"ע. פעם הייתי עם הרבי אצל פרופ' לנדא, ואמר לי הפרופ' שבעינו הימנית הרבי אינו רואה כלום, ואילו בעינו השמאלית הוא רואה רק כשני אחוז. אולם אני רוצה לציין דבר פלאי ביותר: היו כמה מקרים שבו התגלה הרבי בכוחו וראיתו השמימית, כאשר למרות ראייתו הלקויה עיניו היו צופיות למרחוק.

"על אחד ממקרים אלו אספר: בימי בחרותי באחת השבתות שהתאכסנתי בביתו של הרבי, איחרתי מחמת סיבה מסוימת לתפילת שחרית בבית מדרשו. מחמת אי הנעימות שחשתי לבוא מאוחר לתפלה, הלכתי במכוון בשדרות

שבת גשומה: מדוע מותר לצאת לרה"ר בגשם ולא חוששים לאיסור הוצאה של המים הנספגים בבגד?

שאלות ייחודיות ואקטואליות לשבת גשומה - נידונים שהובאו בביאורים ומוספים במשנ"ב מהדורת 'דרשו'

האם מותר ללכת בשבת עם גרביים שנרטבו במי הגשמים?

כתב השו"ע בהלכות שבת (סימן שא סעיף מה) מי שנשרו כליו במים, הולך בהם ואינו חושש שמא יבא לידי סחיטה, וכתב המשנ"ב (ס"ק קסא-ב) שאם נשרו במי גשמים או שנפלו למים וכדו', הולך בהם, ואינו חושש שיבא לידי סחיטה, שלא אסרו על האדם את הבגדים שהוא לובש אותם [ובגדים רטובים, אסורים בטלטול כמבואר ברמ"א (שם סעיף מו) שמא יבא לסוחטם, שהוא איסור מלבן כמבואר במשנ"ב (סימן שכ ס"ק מב)].

ובאופן שגרבי נרטבו במי גשמים וכדו', שבזה 'פסיק רישא' שיסחטו המים מחמת כובד גופו שדורך על תחתית הגרב, כתב המנחת שבת (על קצוש"ע סי' פ ס"ק קלא, ובקו"א ס"ק ז) שמותר לו ללכת בה, שהרי השו"ע סתם דבריו ולא כתב שיש לפשוט בגדים שיש פסיק רישא שיבוא לידי סחיטה בעת הליכתו בהם. וטעם הדבר, שכיון שסחיטה כזו אינה אסורה אלא מדרבנן, הן מחמת שנעשית כלאחר יד ברגלו [ואין חייב על כך משום מלבן], והן מחמת שהמים נסחטים לאיבוד [ואין חייב על כך משום מפרק שהוא תולדה של דש], יש לומר שחכמים לא גזרו כן על הבגדים שלבוש בהם. וכן משמע ממה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' תרי"ד ס"ק יב) שביום הכיפורים בזמן ירידת הגשמים אפשר ללכת בגרביים. וכן דעת הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב לב אות יב), וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פכ"ז הע' 62) וטעמו שמלבד שהוא פס"ר דלא ניחא ליה, כיון שאין זו דרך סחיטה שעומד על מקומו וסוחט ואין למים מקום פנוי לצאת, וכן שהמים נסחטים ונבלעים כאחת.

והגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"א עמ' קלג) הקפיד שלא לדרוך על הגרב שנרטבה ביום כיפור. ואף המנחת שבת (שם) כתב, שאם הוא בביתו ויש לו גרביים נוספות ראוי להחמיר ולפושטן. ובשירי המנחה (סי' פ ס"ק מא) כתב שכן משמע מהר"ש"ז מולוז'ין בספרו תולדת האדם (ח"ב דף לא, א).

צמר גפן הנתון בתוך האוזן להגן מרוח וקור, האם מותר לצאת בו בשבת?

בענין היציאה בשבת לרשות הרבים בכפפות הידיים, כתב השו"ע (סימן שא סעיף לז) שמותר, והביא שיש מי שהצריך לקשור את הכפפות למעילו, וראוי לחוש לדבריו. וכתב המשנ"ב (ס"ק קמא) שעכשיו נהגו להקל ובשם האחרונים כתב שאף שאין למחות במקילים, מכל מקום ראוי לבעל נפש להחמיר כדעה זו. ובטעם מחלוקת הפוסקים הזו המובאת בשו"ע, ביאר במשנ"ב (ס"ק קלח) שהדעה שמתירה משום שהם מלבוש גמור שעשויין להגן מפני הקור, והיש מי שמחמיר בשו"ע סובר, שכיון שלפעמים צריך למשמש בידי להסיר ממנו כינה או פרעוש העוקצתו, וחיישינן שמא ישכח ואתי לאתויי ד' אמות ברשות הרבים. ומטעם זה מה שיש כאלו השמים באוזניהם צמר גפן כדי להגן על האוזניים מפני הרוח והקור, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ח ס"ק כא) שמותר לצאת בהם בשבת לרשות הרבים, שאין בזה חשש שמא יפול, וגם אין חשש שיבוא להוציאם ברשות הרבים, כי רצונו שיהיו כל זמן שהוא נמצא ברחוב ושולטת שם הרוח והקור.

*נידונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. והובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'.

האם מותר לצאת בשבת מביתו כשיורד גשם סוחף?

נפסק בשו"ע (סימן שכו סעיף ז): שההולך ברשות הרבים בשבת ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו, לא הקפידו בו, במה שמעביר המים שעליו ארבע אמות ברשות הרבים.

ובטעם הדבר כתב המשנ"ב (שם ס"ק כג) בשם הב"י, שלפי שהמים מועטים ואין מצוי בהם שיעור הוצאת המים שיתחייב בהם, לא גזרו בזה, שהוא שלא כדרך הוצאה.

ואף שמלשון השו"ע 'ההולך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו', היה אפשר לומר שלא גזרו דווקא בהולך ומטר סוחף על ראשו, אבל מי שיאמר שהתירו גם לכתחילה לצאת כאשר יורד גשם, כבר התבאר בדברי הפמ"ג (שם משב"ז ס"ק ב) שמותר אף לכתחילה לצאת מביתו בשעת הגשמים, כמו שמוכח מדין הרוחץ בנהר המובא בתחילת הסעיף בשו"ע, שאף שאסור לו לנגב שערו משום סוחט, אבל התירו לו לכתחילה ללכת עם המים המועטים שבשערו.

ואם יורד גשם סוחף, שיש חשש שבבגדיו יבלעו כמות מים גדולה כשיעור חיוב הוצאה בשבת, כתב המשנ"ב (שם), שבביאור הגר"א כתב שלפרוש התוספות משמע, שאף אם נבלעים בלבושו מים רבים, גם כן מותר ללכת בהן ברשות הרבים, וכתב לעיין בטעם הדבר בט"ז, שכתב (ס"ק ב) שהתירו זאת כיון שהאדם הולך לפעמים ברשות הרבים, ולפתע מטר יורד על ראשו, ולכן לא גזרו כלל חכמים על כך. ומטעם זה כתב בשו"ע הרב (סימן שא סעיף ס"א) שמותר אף לצאת מביתו לכתחילה בשעה שיעור גשם סוחף, שבדאי יספוג בגדיו כשיעור הוצאה של המים, כיון שלא אסרו חכמים דבר לחצאין.

ההולך בשבת ברשות הרבים, האם מותר לו לרוץ מפני הגשם?

'אין לרוץ בשבת אלא אם הוא לדבר מצוה, כגון לבית הכנסת או כיוצא בזה', כך פסק השו"ע (סימן שא סעיף א). ובטעם הדבר כתב המשנ"ב (ס"ק א) משום שנאמר 'וכבדתו מעשות דרכיך', ודרשו חז"ל שלא יהיה הילוך בשבת כהילוך בחול שדרך האדם למהר ולרוץ אחר עסקו.

ולרוץ מפני הגשמים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' נח) שמותר, שמלשון הסמ"ק (סי' רפא) "אל ירוץ בשביל חפציו להרוויח", נראה שעיקר האיסור הנלמד מהמשך הכתוב "ממצא חפצך" הוא כשרץ לצורך עסקיו, אלא שחז"ל הוסיפו לגזור על כל ריצה משום שנראית כאילו רץ להרויח, ולכן כשרץ מפני הגשמים, שריצה זו שונה מכל הריצות, וניכר לכל שאין זו ריצה של חול ויש בה תועלת וצורך המותר בשבת, אין איסור בדבר [ומה שהותר לרוץ לצורך מצוה, הוא אף אם לא ניכר מתוך ריצתו שרץ לצורך מצוה].

ובמנחת שבת (על קצוש"ע סי' צ ס"ק ג) כתב, שבכל מקום שאם ילך כדרכו יהיה לו צער, הן מחמת שיש ברחוב כלבים נובחים, או מחמת הגשם והרוחות וכל כיוצא בזה, אפשר שמותר לפסוע פסיעות גסות או לרוץ, שלא נאסרה הריצה והפסיעה הגסה אלא כשאפשר לו ללכת כדרכו בקלות ובלא צער, אולם במקום צער לא גזרו. וראה דעת הגר"ח קניבסקי (קרית מלך שבת פכ"ד ה"ד ובדרך שיחה עמ' רצט, שאלת רב עמ' שלד), שאסור לרוץ בשבת אף מפני הגשמים.

כאשר סוף-סוף הגעתי לדלת של הרבי, נדחפתי בחזרה עד סוף התור מחמת הדוחק ששרר שם. יצאתי משם ונכנסתי לבית המדרש כדי לפשפש במעשיי למה זה מגיע לי...

כשהרבי מאוסטרובצא זצ"ל נסע לטשורטקוב בלי גבאים כדי שלא יכירו אותו

פעם שלישית. לכן עשיתי עוד פעם חשבון הנפש על מעשיי, עד שמצאתי פגם במעשיי שיש בו סרך מלקות. לכן חשבתי שכיון שחיוב מלקות בעיני שיהא ע"י בית דין מוסמכין, אזי כשאחזור הביתה נסדר זה לסמוך ג' רבנים והם יוכלו ליתן לי מלקות. ומיד כשקיבלתי עלי תיקון זה הרי הוא נחשב כאילו כבר עשיתי, לכן חשבתי לחזור להדלת של הרבי.

"אבל קודם שאפילו הלכתי להדלת, מיד קרא אותי הגבאי להכנס לרבי. כשנכסתי להרבי ליתן שלום, מיד אמר לי הרבי: 'אסטרואוצער רבי, הגמרא אומרת שבתורה כתיב 'ארבעים יכנו' ואתו רבנן ובצרי לה חד. ומהו הטעם בזה?' ... ומיד נפל במוחי כמה טעמים, אבל רציתי לשמוע מהרבי הטעם, לכן שתקתי. והמשיך הרבי ואמר: 'כדי שהאדם יידע שאפילו אם כבר קיבל שלשים ותשע מלקות, שידע שעדיין חסר לו אחד, כדי שתמיד יידע שכלפי הקב"ה עדיין אנו חייבים לו'...

(תפארת למשה ח"ב עמ' שז)

"כמו שהקדמנו מן הדברים בשער השני מן הספר הזה, כמה האדם חייב לו ית' מן העבודה והיראה והשבח וההודאה והתמדת התהלה" (שער עבודת האלקים, פתיחה)

"סיפר הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זצ"ל, שפעם אמר לו הרה"ק מאוסטרובצא זצ"ל: "אביכם הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, היה בעל רוח הקודש! ומעשה שהיה כך היה:

"בפעם הראשונה שנסעתי לאביכם לטשארטקוב, נסעתי בלי הגבאים שלי, לפי שלא רציתי שאף אחד יידע שנסעתי. כשהגעתי לשם לא ידע שום אדם מי אני, לכן עמדתי עם כל האנשים שהיו שם עומדים ליכנס לרבי. והיתה שם צפיפות, עד שממילא דחקו אחד את השני. כאשר הגעתי לדלת של הרבי דחפו אותי, עד שהגעתי לסוף השורה. לכן נכנסתי לבית המדרש לפשפש במעשיי למה מגיע לי זה, והרהרתי בתשובה.

"בתוך הרהורי תשובה חזרתי עוד פעם לעמוד ליכנס להרבי, וגם עכשיו אירע עוד פעם כזאת, שכשהגעתי להדלת דחפו אותי לאחור. וכך חזר הדבר

חברי התמים עומד להיכנס לחנותו של מוכר המפורסם בערמומיותו - האם מותר לי להזהיר אותו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

ונידון נוסף המובא ב'ביאורים ומוספים' לגבי נושא-שיחה נפוץ ופופולארי מאוד במחוזותינו: לספר לחברו על חנות מסוימת שהמחירים בה יקרים: דעת הגר"א גנחובסקי, שבדבר שאין לו מחיר קבוע בשוק ואין בו אונאה, אסור לספר שבחנות פלונית מוכרים זאת ביוקר. ואף שאין זה דבר גנות, מכל מקום בעל החנות ניזק מכך שלא כדון, שהרי מותר לו להרוויח.

אמנם, האיסור לספר הוא רק לסתם אדם, משום שאז אומרים אנו 'מאי חזית' - מדוע להעדיף את הרווח של אותו אדם על פני הרווח של בעל החנות. אולם לקרובו מותר לו לספר, משום 'מבשרך אל תעלם'. היינו, שמותר לאדם לדאוג לשאר-בשרו ולהעדיף את רווחתו על פני רווחתם של אחרים. וב'ביאורים ומוספים' מובאות דעות חלוקות לגבי שכנים וידידים, שיש אומרים שאף הם בגדר קרובים לענין זה [ומכל מקום לא יאמר להם שמוכר פלוני הוא יקר], אלא יאמר להם שבמקום אחר אפשר להשיג בזול יותר], ויש אומרים שאין להם כל עדיפות על פני שאר אנשים.

עוד נציין, כי כאשר אותו אדם כבר נמצא בחנות, וכל שכן אם כבר סיכם על הקנייה עם המוכר - הדין שונה ומורכב יותר, וייתכן שבאופן זה כבר אסור לומר לו מאומה, ראה הרחבת הדברים ב'ביאורים ומוספים' שם.

כיצד יש לנהוג כאשר ידיד מספר לנו כי בכוונתו להזמין בעל מקצוע מסויים לביתו, או להזמין עבודה אצל קבלן וכדומה, ואנו יודעים בבירור כי אותו בעל מלאכה נוהג לרמות את לקוחותיו? בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד ב'חפץ חיים' (הלכות רכילות כלל ט סעיף י) ממשיך החפץ חיים לעסוק באופנים שבהם מותר לספר רכילות, ומביא דוגמא מעין זו שהזכרנו: אם מישוהו רואה אחד שרוצה להיכנס לחנות לקנות, והוא יודע שאותו אדם תמים, ובעל החנות הוא טיפוס ערמומי שרק מחכה ללקוחות כאלו על מנת לרמותם, עליו לספר לו ולהזהירו מפניו (וזאת בתנאי שמלאו שאר התנאים להיתר, כמבואר בסעיפים הקודמים שם, וכמו שהזכרנו מספר פעמים בימים האחרונים).

בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובאת דעת הגר"ח קנייבסקי בעניין קבלן שאינו עומד בזמנים ותמיד מסיים עבודתו לאחר הזמן - שמותר לספר זאת למי שמתעניין אודותיו. ואילו הגאון רבי אלחנן היילפרין הורה בזה, שיש לומר למתעניין באופן כללי שהרבה קבלנים לא עומדים בזמנים וכדאי לו לוודא את הדבר לגבי הקבלן ההוא, או להחתימו על חוזה מפורש למקרה של איחור.